

Reactie BASF op de publieke consultatie omtrent de "Study on the future design of the ancillary service of voltage and reactive power control"

1. Voorafgaande opmerking

Zoals blijkt uit de titel van deze publieke consultatie, en zoals ook door Elia aangegeven op de MVAR-workshop van 19 september, heeft het geconsulteerde document het karakter van een studie. Hoewel het belang van deze studie door BASF geenszins onderschat wordt, begrijpen wij dat deze consultatie slechts een eerste stap vormt in een langlopend proces dat finaal moet uitmonden in een aangepast regelgevend en contractueel kader (o.a. aanpassing elektriciteitswet, aanpassing federaal technisch reglement ("FTR"), ontwikkeling bilateraal contract tussen Elia en de Voltage Service Provider, enz.) dat in detail de voorwaarden en modaliteiten zal beschrijven waaronder de zgn. MVAR service zal kunnen/moeten¹ worden geleverd. Bovendien zal dit nieuwe kader hand in hand moeten gaan met de ontwikkeling van de toekomstige tariefmethodologie.

Gelet op hetgeen voorafgaat, hebben wij ons in onze feedback op het consultatiedocument dan ook doelbewust beperkt tot enerzijds het uiteenzetten van onze basisideeën omtrent de wijze waarop deze MVAR service o.i. toekomstig dient te worden georganiseerd (zie hierna, deel 2 "Basisideeën"), en anderzijds een beperkt aantal niet-exhaustieve punctuele opmerkingen op de consultatietekst (zie hierna, deel 3 "Punctuele opmerkingen"). Wij behoudens ons het recht voor om bijkomende opmerkingen te formuleren tijdens het verdere ontwikkelingstraject van deze MVAR service (o.m. in het licht van de finale tekst van het FTR).

Wij vertrouwen erop dat alle stakeholders door Elia tijdig en in detail zullen worden geconsulteerd tijdens de verdere ontwikkeling van het nieuwe regelgevende en contractuele kader omtrent deze service. In die zin vernemen wij graag spoedig of Elia al een meer concreet zicht heeft op de timing van de verdere werkzaamheden en overlegmomenten omtrent dit thema. In ieder geval lijkt het streven om de nieuwe MVAR service reeds in werking te laten treden tegen 1 januari 2020 ons bijzonder ambitieus te zijn, zeker als wij begrijpen dat Elia daartoe als vereiste stelt dat de elektriciteitswet en het FTR tegen 1 april 2019 zouden moeten zijn aangepast.

2. Basisideeën

a. Fysica laat geen vrije markt toe op vlak van MVAR – cruciale rol voor RSO

BASF wil in de eerste plaats benadrukken dat het MVAR-gegeven een uiterst belangrijke parameter is in het stabiel houden van het elektrisch net. Zonder een goede spanningsstabiliteit, en dus ook een goede controle van het reactief vermogen, kan het net niet stabiel gehouden worden met lokale of volledige black-out als gevolg.

¹ Voor welke partijen de levering van de MVAR service al dan niet een verplichting uitmaakt, blijkt niet duidelijk uit de consultatietekst. Zie in dit verband ook sectie 2.e van onze feedback op de consultatie.

In tegenstelling tot het actief vermogen laat de reactieve energie zich niet over grote afstanden transporteren en stelt het dus in wezen een lokaal vraagstuk. Meer nog, zoals Elia terecht aangeeft in zijn studie, is de impact van het op- of afregelen van reactieve energie in een lager spanningsniveau, eerder gering op het hogere spanningsniveau. Omgekeerd echter heeft het op- of afregelen van reactieve energie wel een directe en zeer grote impact op het (lagere) spanningsniveau waarop de reactieve energie geïnjecteerd wordt, en afhankelijk van het netconcept, ook op verder lager gelegen spanningsniveaus. Elia duidt dit op meerdere plaatsen aan, zoals in sectie 1.2 “Voltage Control” of in sectie 6.2 “Fundamentals of reactive power”, maar beperkt zich in zijn interpretatie te sterk tot zijn eigen net. Zoals hierboven reeds vermeld, is het nochtans duidelijk dat de impact van aanpassingen aan de injectie/afname van reactieve energie in de lagere spanningsniveaus zich vooral op deze lagere spanningsniveaus, dus in de netten van de DSO’s en de CDSO’s en in de demand facilities, laat voelen.

Gezien de impact van reactieve energie-regeling zich hoofdzakelijk op het (lokale) spanningsniveau van de injectie/afname laat voelen, gezien deze impact ook sterk afhankelijk is van het netconcept en gezien elke RSO of beheerder van een demand facility de spanning op zijn net binnen voorgeschreven grenzen moet houden, is het om fysische redenen niet mogelijk een vrije markt toe te laten voor wat het MVAr-vraagstuk betreft. De RSO moet altijd de finale beslissingsbevoegdheid hebben voor het bepalen van de plaatsen waarop en de hoeveelheid reactieve energie die desgevallend kan geïnjecteerd of afgenomen worden. Zie in dit verband hierna in deel 3 ook onze punctuele opmerking bij sectie 1.2 van de consultatietekst, waaruit blijkt dat de RSO niet enkel binnen de door de publieke netbeheerders als normaal beschouwde spanningsbanden moet blijven, maar ook rekening moet houden met bijkomende, en soms heel wat scherpere voorschriften, resulterend vanuit de eigenheid van zijn net en van de daarop aanwezige installaties (bijv. explosiegevaarlijke omgeving, enz.).

Om bovenvermelde redenen is het absoluut cruciaal dat op een CDS geen vrijwillige deelname aan de MVAr-service mogelijk is, behoudens expliciete toelating van de CDSO (waarbij deze toelating desgevallend gekoppeld kan zijn aan de naleving van specifieke technische of operationele vereisten opgelegd door de CDSO) (zie artikel 250, §4 van Elia’s voorstel van nieuw FTR – dit komt o.i. evenwel onvoldoende tot uiting in de consultatietekst en in het bijzonder in secties 9.1 en 9.3).

b. Evoluties vergen een doordachte, weloverwogen aanpak

Door het verminderen van de centrale productie-eenheden voor elektrische energie, gebruikelijk grote synchrone eenheden aangesloten op een hoog spanningsniveau, die als nevenproduct een

groot en snel regelbereik voor reactieve energie hebben, daalt het aantal beschikbare installaties voor het aanbieden van reactieve energie, alsook de beschikbare hoeveelheid reactief vermogen.

Gezien in het hoogspanningsnet steeds meer kabels, als vervanging van 380 kV- en 150 kV-luchtlijnen, gebouwd worden, wordt het net zelf steeds capacitiever en dus minder reactief. Deze kabels stellen het bijkomend probleem dat het capacitief karakter evenredig is met U^2 , wat betekent dat de kabels het stijgen of dalen van de spanning in het net zeer hard versterken. Er ontstaat dus een toename van de behoefte aan reactief regelvermogen, waarbij de nadruk wel eens op een hogere behoefte aan inductief regelvermogen zou kunnen liggen. Ook op vandaag is het afregelen van reactieve energie, dus het vermogen om reactieve energie uit het net te absorberen, reeds duidelijk groter dan de behoefte aan het injecteren van reactieve energie in het net (zie hiervoor het overzicht van Elia in sectie 2.7 “Activated volumes”).

De combinatie van het verminderen van het aantal centrale productie-eenheden en dus ook van de beschikbare hoeveelheid reactieve energie op hoog spanningsniveau, en de toename van het vereiste regelvermogen op dit hoger spanningsniveau, leidt tot de vraag welke bronnen voor reactieve energie aangesproken kunnen worden (zie hierna sectie 3, onze kritische noot omtrent het feit dat de aanpak van Elia al te zeer gericht lijkt te zijn op productie-assets). Bijkomend moet ook nog volgende punt in overweging genomen worden: ook als de centrale productie-eenheid op een node nog operationeel is, is het helemaal geen gegeven dat deze eenheid ook daadwerkelijk in dienst is. Zo kan de betrokken productie-eenheid in revisie zijn. De productie-eenheid kan ook ‘out of the money’ zijn en dus om economische redenen niet in dienst zijn. Ook tijdens deze periodes moet de spanning op de nodes binnen grenzen gehouden worden en zal er dus zowel vraag ontstaan naar injectie als naar afname van reactieve energie.

In combinatie met het eerder aangegeven fysische feit dat de impact van injectie/afname van reactieve energie op een lager spanningsniveau een eerder beperkte impact heeft op het hoogspanningsnet, maar tegelijk de spanningsregeling op het middenspanningsnet zeer hard beïnvloedt, geeft dit een problematiek die doordacht en weloverwogen moet aangepakt worden.

c. Aanpak Elia al te zeer gericht op ‘productie-assets’

Doorheen de studie komt naar voor dat de ganse benadering door Elia van het vraagstuk rond reactieve energie-regeling beperkt blijft tot productie-assets, waarbij met productie-assets eenheden bedoeld worden die actieve energie produceren en waarvoor vanuit de Europese netwerkcodes en het FTR een aantal capabilities voorgeschreven worden. Het lijkt, gezien de evoluties zoals hierboven beschreven, niet voldoende om zich tot deze assets te beperken. Er zijn nog een aantal andere mogelijkheden die in deze studie, ons inziens onterecht, niet worden opgenomen. Hierbij vormt opslag, met zijn regelbare omvormers die zowel reactieve energie uit

het net kunnen opnemen als reactieve energie in het net kunnen injecteren, en die door de regelbare omvormers een zeer snelle, traploze regeling kunnen aanbieden, onafhankelijk van de spanning op dat moment, zeker een interessante piste om verder te onderzoeken.

Daarnaast zijn er ook nog veel mogelijkheden met al dan niet bestaande condensatorbanken om aan de vraag naar meer en breder reactief regelvermogen en regelbereik tegemoet te komen. De condensatorbanken, in combinatie met reactieve belasting, kunnen ingezet worden om stapsgewijs de afname of injectie van reactieve energie aan te passen. Het capacitef karakter van deze condensatorbanken is weliswaar evenredig met U^2 op het punt waarop ze met het net verbonden zijn, maar ze zijn wel in- of uitschakelbaar, wat ze tot goede instrumenten maakt om de spanning binnen een bepaald setpoint te houden bij normale exploitatie.

d. Aansluitingspunt en Toegangspunt

Elia verwijst in sectie 2.6.1 naar de gebruikte nomenclatuur, benoemd als “semantics”. Het is hierbij duidelijk dat de reactieve energie-positie enkel kan bepaald worden op het toegangspunt tot het Elia-net en niet op het aansluitingspunt zoals Elia voorhoudt. Voor een grote productie-eenheid, direct aangesloten op het Elia-net, valt het aansluitingspunt gebruikelijk samen met het toegangspunt tot het Elia-net. Voor alle andere productie-eenheden, voor de publieke en gesloten distributienetten, alsook voor de meeste demand facilities, is dit evenwel niet het geval. Er zijn namelijk meestal meerdere aansluitingspunten op het Elia-net die samen het toegangspunt tot het Elia-net vormen, waarbij de meting van de energieën, zowel de actieve als reactieve, door Elia met behulp van Elia-tellers gebeurt.

e. Verplichte of vrijwillige deelname

Uit de tekst is niet steeds duidelijk af te leiden welke partijen door Elia als verplichte dan wel als vrijwillige aanbieders worden gezien. Wij begrijpen uit de tekst dat de productie-eenheden van type C en D, en de nieuwe type B, direct aangesloten op het Elia-net, en dus netgebruikers van het Elia-net, verplicht zijn de regeling van reactieve energie aan te bieden, conform de Europese netwerkcodes en het FTR. Voor wat de overige netgebruikers betreft, zijnde publieke distributienetten, gesloten distributienetten en demand facilities, is het aanbieden van regeling van reactieve energie vrijwillig (weliswaar met een cruciale beslissingsbevoegdheid die steeds bij de RSO dient te liggen, zie hierboven onder deel 2.a van deze nota). Dat de MVAR service voor de publieke distributienetten, gesloten distributienetten en demand facilities enkel op vrijwillige basis én mits expliciete toelating van de RSO kan worden georganiseerd, is zoals eerder vermeld en ook door Elia bevestigd in de consultatietekst inherent verbonden aan de grote impact van injectie/afname van reactieve energie op deze type netgebruikers.

f. Voltage Service Provider

Elia stelt, naar onze mening terecht, dat het aanbieden van reactief regelvermogen op het toegangspunt tot het Elia-net, door één Voltage Service Provider (“VSP”) moet gebeuren, dit om zowel vanuit het perspectief van het stabiel houden van het net, als vanuit het perspectief van kostefficiëntie, tot een optimale, langetermijn-oplossing te komen. Het is de netgebruiker van het Elia-net die deze VSP aanduidt, zoals beschreven in sectie 6.6. Vanuit de impact die reactieve energie op de spanningsregeling van een net heeft, is het logisch dat de DSO of de CDSO de rol van VSP op zich neemt, zoals Elia beschrijft in sectie 9.2 en sectie 9.3. Dit is immers de enige partij die, als RSO, zicht heeft op het spanningsprofiel in zijn net, en daarbij zowel het spanningsprofiel in zijn eigen net onder controle kan houden, als ook de stroom van reactieve energie op zijn toegangspunt tot het Elia-net kan sturen.

Ook vanuit kostenperspectief is dit logisch omdat op deze wijze de inzet van de beschikbare middelen kan geoptimaliseerd worden, waarbij tegelijk vermeden wordt dat er meerdere partijen tegengestelde acties, elk met de bijhorende kosten, gaan ondernemen. Zo moet absoluut vermeden worden dat een partij reactieve energie in het net injecteert, wat de spanning in dit netdeel laat stijgen, terwijl de netbeheerder, de RSO, tegelijk acties onderneemt om de spanning terug binnen de juiste grenzen te krijgen, bv. met behulp van shunt-reactantie in zijn net. Dit leidt tot een duidelijke kostenstijging zonder dat het systeem er baat bij heeft.

Op vandaag wordt reactief regelvermogen, zoals beschreven in de studie die ter consultatie voorligt, aangeboden door de Balancing Responsible Party (Elia gebruikt meestal Access Responsible Party), en in een CIPU-contract met Elia vastgelegd.

Gezien de regeling van actief vermogen, met het doel het evenwicht op het net te behouden, en de regeling van reactief vermogen, met het doel om lokaal, per node de spanning te regelen, volkomen verschillend zijn van elkaar, lijkt het ons nodig om een ontkoppeling te maken tussen de Balancing Responsible Party, die zijn opdracht heeft in het in evenwicht houden van de actieve energie, en de Voltage Service Provider, die zijn opdracht heeft in het aanbieden van de reactieve energie, wat Elia naar onze lezing beschrijft in sectie 6.6.

Deze duidelijk splitsing laat ook toe om achter 1 toegangspunt zonder problemen meerdere BRP's en BSP's (zie sectie 8.2) toe te laten, wat de marktwerking verder faciliteert.

g. Vergoeding voor de MVAr service

In sectie 8.2 stelt Elia 2 oplossingen voor om de service te vergoeden.

Oplossing 1 bestaat erin om het door Elia gevraagde volume aan reactieve energie (geschreven als reactief vermogen, hoewel Elia zelf een pleidooi houdt om de reactieve energie te vergoeden en in de zin eronder zelf over volumes spreekt) op het toegangspunt (Elia gebruikt hier zelf terecht, doch in tegenstelling tot de vermelding in de "semantics", sectie 2.6.1, het woord toegangspunt,) te vergoeden, waarbij de check op het toegangspunt kan gebeuren, dus op basis van de Elia-meters zelf.

In Oplossing 2, waarbij het geleverde volume aan reactieve energie vergoed zou worden, en waarbij de controle op het toegangspunt, dus op basis van de Elia-meters zelf, zou kunnen gebeuren, wordt er plots echter gesproken over een bijkomend "*basic requirement*" waarbij "*adapted metering equipment close to the asset providing the service*" vereist zou zijn.

Waar dit voor de levering van reactieve energie met behulp van een installatie van het type storage nog enigszins begrepen kan worden, is dit voor reactieve energieregeling op basis van condensatorbanken (zie hierboven), echter volkomen onbegrijpelijk en bovendien volstrekt onnodig. Als op het toegangspunt, op het ogenblik van aanvraag door Elia van bijkomende injectie/afname van reactieve energie, gemeten wordt met de sample-rate waarvan Elia spreekt, en op basis van de Elia-meters, dan zal daar, bij het in- of uitschakelen van de condensatorbank, een sprongfunctie te zien zijn die ons inziens als voldoende bewijs geldt van levering van de gevraagde dienst.

Wat de eigenlijke financiële vergoeding betreft, beperkt Elia zich, zoals hiervoor reeds beschreven, tot de vergoeding van de productie-eenheden. Daarbij wordt enkel gekeken naar het verschil tussen over- en onderbekrachtiging bij klassieke, voornamelijk centrale, productie-eenheden, wat de basis vormt voor het verschil in vergoeding tussen reactieve van het capacitieve soort en inductieve soort. Het aantal van deze eenheden staat echter sterk onder druk, wat de vraag stelt rond het vergoedingsmechanisme. Elia stelt dat de vergoeding 'technologie-onafhankelijk' moet zijn. O.i. is dit niet zo relevant. Het is o.i. veel belangrijker om de vergoeding eerder te oriënteren aan de kwaliteit van de service die geleverd wordt. Zo leveren zowel klassieke centrale productie-eenheden, met onder- of overbekrachtiging, als gestuurde bruggen uitgevoerde HVDC-verbindingen, als de gestuurde bruggen uitgeruste windmolens, als de storage, ook uitgerust met gestuurde bruggen, reactieve energie af die zijn ontstaansoorzaak kan tegenwerken. Bij dalende spanning kunnen deze toestellen bijkomende reactieve energie, volgens een traploze curve, in het net injecteren, bij stijgende spanning het omgekeerde. Levering van reactieve energie op basis van condensatorbanken kan dit niet. Er kunnen enkel condensatorbanken bijgeschakeld of uitgeschakeld worden, wat een getrapte curve afbeeldt, waarbij de condensatorbanken altijd een hoeveelheid reactieve energie equivalent met U^2 leveren, of m.a.w. de condensatorbanken zelf zijn uitgeleverd aan de ontstaansoorzaak. De vergoeding zou voor deze regelingen lager moeten zijn.

Een bijkomend aandachtspunt vormt de toenemende vraag naar het opnemen van reactieve energie uit het net. Dit kan, indien de productie-eenheden en de storage-eenheden, niet beschikbaar zijn, enkel door de meestal inductieve belastingen in te zetten als regeleenheid, dus door het uitschakelen van condensatorbanken op demand facilities, CDS'en en publieke distributienetten. Dit leidt tot hogere verliezen in het betrokken net, meer inzet van stappenregelaars, schakelaars, enz. Ook deze service moet o.i. vergoed worden, gezien deze service wel altijd ter beschikking staat, in tegenstelling tot de centrale productie-eenheden die al dan niet 'in the money' zijn.

3. Puntuele opmerkingen op de consultatietekst

Sectie 1.1 "In a nutshell":

In de eerste paragraaf wordt vermeld dat "*Voltage stability is essential to ensure efficient operation of the high-voltage grid*". Dit geldt uiteraard voor alle spanningsniveaus.

Sectie 1.2 "Voltage control":

- Elia stelt in dit artikel o.a. dat "*the voltage level must be as high as possible..., within the limits imposed by the grid*". Dit is correct indien "the limits of the grid" niet enkel rekening houden met het net zelf maar ook met het type van afnemers in dit net. Zo zijn de limieten van het net in een net met "Ex-categorie-deelnemers" niet zozeer bepaald door het net zelf (zijn equipment en zijn verlangens naar een hoge spanning) maar meer door de grenzen waarbinnen de uitrustingen binnen een Ex-zone gehouden moeten worden.
- Het is ons niet duidelijk wat binnen deze paragraaf precies wordt bedoeld met 'N-1 incident' ?
- Elia stelt verder dat "Since reactive energy is harder to transport...voltage has to be managed more locally". Het zou aangewezen zijn hier een zin aan toe te voegen: "The lower the considered voltage level, the more the voltage has to be managed locally".
- Wij zijn van oordeel dat de figuur van het spinnenweb geen verduidelijking biedt

Algemeen moet opgemerkt worden dat deze sectie enkel gericht is op het Elia-net, waar veel meer aandacht zou moeten gaan naar het geheel, dus ook de onderliggende publieke distributienetten, CDS'en en demand facilities.

Sectie 2.2.1 "Automatic en manual control":

Bij beide services wordt een traploze regeling bedoeld, wat hier evenwel niet expliciet vermeld wordt, waarbij de 'automatic' steeds in dienst is, en de manual enkel bij gevraagde activatie. Indien de service uitgebreid zou worden naar het inzetten van o.a. condensatorbanken, wat wél een getrapte regeling is, die ook zowel automatisch als

manueel kan zijn, zou het de duidelijkheid dienen om in deze sectie het traploze karakter van beide services te beschrijven.

Sectie 2.5.1 en sectie 6.7: threshold van 5 MVar

Gezien de evoluties op de markt van de grote centrale productie-eenheden, gezien het stijgende aantal kleine(re) decentrale productie-eenheden en gezien de stijgende behoefte aan reactief regelvermogen, waarbij het niet onwaarschijnlijk is dat ook andere middelen dan de “producerende eenheden” zullen nodig zijn om de regeling van de reactieve energie rond te krijgen (zie onze opmerking onder deel 2.c), is de minimumdrempel van 5 MVar o.i. te hoog.

Sectie 2.6.1 “Semantics”:

Zoals in deel 2 reeds beschreven onder punt d., kan enkel het toegangspunt als referentiepunt genomen worden. Een “connection point”, wat enkel een aansluitingspunt tot het Elia-net kan zijn, is niet relevant voor deze thematiek.

Sectie 2.6.2 “Tariffs for the offtake of additional reactive energy”

$Tg\phi(t)$ inferior to 0,329 komt overeen met een $\cos\phi(t)$ inferior to 0,95: inferior graag vervangen door superior

Sectie 4.7, sectie 5.7.2 en sectie 7.6.1

Wat bedoelt Elia in deze secties precies met “private distribution networks”?

Sectie 5.6.2 Kader met verwijzing naar art. 22 en 27 SOGL:

Onder punt 2) en punt 3), bullet 1: “instructing ...to block automatic voltage and reactive power control of transformers”: dit is contraproductief bij een net met veel asynchrone motoren, zoals op een CDS of een demand facility niet ongebruikelijk is.

Sectie 5.7.2, sectie 6.6 en sectie 9.1:

Het lijkt ons hier aangewezen om i.p.v. ARP de term BRP te gebruiken als huidige partij die de MVar service contracteert met Elia.

In combinatie met art 8.2, BSP

Sectie 6.2 “Fundamentals of reactive power”:

Zoals eerder aangehaald onder deel 2, punt c., is de tekst te sterk gericht op het Elia-hoogspanningsnet, terwijl de impact op een onderliggend net duidelijk groter is en een basiselement moet zijn in de overwegingen rond de thematiek van de reactieve energie.

Sectie 7.4 “Should there be a remuneration for capacity or a remuneration for provided energy”:

In de tekst wordt gesteld “given that provision of the MVAR service comes as a by-product of production of active energy, ...” : in deel 2 van deze reactie wordt aangegeven dat deze, op het verleden gerichte benadering, veel te beperkend werkt, zowel voor wat het aantal installaties, belangrijk voor de nabijheid bij de node waar geregeld moet worden, betreft, als voor het volume van activeerbare reactieve regelenenergie. Ook de remuneratiebepaling is hierdoor te beperkend en op de grote centrale productie-eenheden gericht.

Sectie 7.6.1 “Technology-based pricing VS universal pricing”:

Er wordt gesteld “..., given that provision of the MVAR service is required at a connection point level,...’ : zoals in deel 2 reeds beschreven onder punt d., kan enkel het toegangspunt als referentiepunt genomen worden. Een “connection point”, wat enkel een aansluitingspunt tot het Elia-net kan zijn, is niet relevant voor deze thematiek.

Sectie 8.2 “Remuneration for delivering the MVAR service”

Er wordt verwezen naar een zgn. “prequalification phase” die de VSP dient te ondergaan en waarbij o.a. met Elia overeenstemming dient te worden bereikt over “the metering & measurement perimeter to be applied”. In dat kader verwijzen wij naar onze opmerking in deel 2 punt g. m.b.t oplossing 2 en de onaanvaardbare “basic requirement” rond metering die daar wordt vermeld.

Sectie 8.3 “Potential impact on tariff for additional MVAR”:

Bij het assessment moet ook een ca. neutrale positie, dit betekent in geval van een kleine injectie of kleine afname van het net, in beschouwing genomen worden. Het is heel goed denkbaar dat ondanks het kleine actief vermogen dat over het toegangspunt vloeit, om netredenen zeer grote hoeveelheden reactieve energie vloeien, wat niet tot MVAR-basis- of additioneel tarief mag voeren.

Secties 9.1 en 9.3

Zoals eerder beschreven in deel 2, punt a., komt in de voormelde secties onvoldoende tot uiting dat op een CDS geen vrijwillige deelname aan de MVAR-service mogelijk is, behoudens expliciete toelating van de CDSO (waarbij deze toelating desgevallend gekoppeld kan zijn aan de naleving van specifieke technische of operationele vereisten opgelegd door de CDSO)